

Krystalizace¹ historického okamžiku v mediální dialogické síti: etnometodologická analýza kauzy Ihaní politika Haška

Kristýna Tesařová

ABSTRACT:

The Crystallization of a Historical Moment in the Media Dialogical Network: An Ethnomethodological Analysis of Hašek's Political Affair. This study deals with an analysis of the political affair in Czech Social Democratic Party. Politician M. Hašek and his colleagues refused to confess to their meeting with the president, which occurred immediately after the parliamentary elections in autumn 2013. The qualitative analysis of mass media texts is based on the combination of three analytical tools — concepts of media dialogical network, structured immediacy, and an apparatus of membership categorization analysis. The fact that the call for the resignation of the party's leader B. Sobotka was linked to the secret meeting with the president after the election resulted in the description of the event as a coup. In contrast, politicians accused of coup organization claimed that the call was a spontaneous reaction on the party's election results. Mass media labeled M. Hašek a liar and subsequently his rivals asked him and his colleagues to resign. The interpretation of their resignation was also twofold — according to Sobotka and his supporters, they were accepting their responsibility for crisis in the party, while Hašek's group declared that they were responding to the election results. The accused politicians used historical parallels from undemocratic eras of the Czech history in order to delineate the mass media campaign against them, while the party's leader and his supporters considered the event to be a part of their recent aim to gain power in the party. Sequential and categorization aspects of interaction appear to be closely connected in observed media dialogical network. Describing the event as a coup or rejecting it actually simultaneously reflected a conflict between the different perspectives on the sequence of actions. In addition, participants from both sides deepened their membership categorization by highlighting relevant historical antecedents. The mass media were also actively involved in the "crystallization" of the affair.

KLÍČOVÁ SLOVA / KEY WORDS:

členská kategorizační analýza, etnometodologie, konverzační analýza, masová komunikace, mediální dialogická síť, mediální diskurz, strukturovaná bezprostřednost
conversation analysis, ethnomethodology, mass media communication, media dialogical network, media discourse, membership categorization analysis, structured immediacy

ÚVOD

Pojem mediální dialogická síť nabízí pro analýzu masmediálních kauz přínos v tom, že umožňuje analytikovi sestavit soubor textů nikoliv na základě arbitrárního vý-

1 Jedná se o můj vlastní termín, jímž jsem se snažila zdůraznit procesualnost komunikace v rámci mapované kauzy, jejíž aktéři se, jak připomněli Nekvapil s Leudarem (2003a), „orientují na mediální dialogickou síť jako na expandující interakci“.

běru, ale na základě relevancí vyjádřených samotnými aktéry kauzy. Nejedná se však jen o užitečný analytický nástroj, ale především o empiricky pozorovatelný jev, způsob komunikování, při němž jsou působením masmédií příspěvky jednotlivých sociálních aktérů distribuovány v prostoru a čase (Nekvapil — Leudar, 2002). Autoři tohoto pojmu, Jiří Nekvapil a Ivan Leudar, jej vymezili na základě řady analýz z českého i zahraničního politického diskurzu a poté ho začali propojovat s dalšími dvěma přístupy zformovanými na pozadí téže sociální teorie vypracované H. Garfinkelem (1967), tzv. etnometodologií, jejímž předmětem jsou metody, které členové společnosti používají k uskutečňování a interpretaci každodenních aktivit.

Paralelně s odkrýváním posloupnosti jednotlivých akcí v mediální dialogické síti se totiž vyvíjí i členská kategorizace (Hester — Eglin, 1997), tj. způsoby, jak lidé ve svých projevech kategorizují členy určitých společností, události, děje, místa nebo instituce. Pomocí pojmu strukturované bezprostřednosti (Nekvapil — Leudar, 2010) lze uchopit i sekvenční spjatost na úrovni historického kontextu jednání, protože sociální aktéři udělují význam současným aktivitám tím, že činí bezprostředními určité retrospektivní či prospektivní detaily jejich historického kontextu.

Toto analytické propojení, díky němuž je možné demonstrovat dynamiku kategorizační práce a „dělání historie“ přímo během utváření mediální dialogické sítě, se osvědčilo v analýze masmediální komunikace mezi reprezentanty jednotlivých kultur probíhající po 11. září 2001 (Leudar — Marsland — Nekvapil, 2004; Nekvapil — Leudar, 2006; 2010).

Nicméně vzhledem k mohutnosti sledované mediální dialogické sítě se tyto analýzy primárně zakládaly na několika politických prohlášeních hlavních aktérů distribuovaných prostřednictvím tradičních masmédií, a ze své podstaty tak nemohly zachytit jinou než zprostředkující roli masmédií. Ta podle nich nemusí repliky jenom zprostředkovávat a zvětšit jejich dosah a účinek téměř na celou veřejnost (Leudar — Nekvapil, 2004, s. 249), ale mohou jejich vznik také sama iniciovat (Nekvapil — Leudar, 2002). Tyto analýzy se soustředily na to, jak političtí nepřátelé své projevy vzájemně koordinovali, ale role masmédií v tomto procesu zůstala na okraji zájmu.

Cílem této studie² je potvrdit potenciál vylíčeného přístupu na materiálů z lokálního prostředí českého mediálního diskurzu, zachytit v mediální dialogické síti hlavní linii vybrané kauzy napříč domácí masmediální krajinou a rozšířit poznatky o roli současných masmédií v rozvoji mediální dialogické sítě.

Na následujících stránkách se budu věnovat analýze masmediálních komunikátů, které se vztahují ke kauze lhaní sociálnědemokratického politika Michala Haška a jeho spolustraníků o schůzce s prezidentem Milošem Zemanem po podzimních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2013. Bude mě zajímat, jak se masmediální komunikáty sdružovaly do podoby mediální dialogické sítě a jak v nich postupně krystalizovala kauza lhaní jako svého druhu „historická“ událost v politickém životě zúčastněných.

2 Tato studie vychází z diplomové práce obhájené v září 2014 v Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK (Tesařová, 2014), v níž byla zachycena mediální dialogická síť kauzy v celé její šíři, zde se zaměřím pouze na hlavní linii kauzy, na klíčové uzly bohaté mediální dialogické sítě.

Na začátku výzkumu jsem si stanovila tyto výzkumné otázky: Jak sociální aktéři reagovali na jednání politiků a masmédií, jak interpretovali své jednání a jednání druhých a jak s nimi usouvztažňovali jednotlivé akce v interakci? Jak se jednotliví sociální aktéři kauzy, politici a masmédiá podíleli na krystalizaci kauzy v rozvíjející se mediální dialogické síti? Jaké sekvenční a kategorizační aspekty sociální interakce byly pro tuto mediální dialogickou síť klíčové? Jaké retrospektivní či prospektivní detaily kontextu kauzy činili sociální aktéři relevantními? Celkový průběh mediální dialogické sítě jsem se rozhodla z důvodu lepší přehlednosti rozdělit do několika částí věnovaných sekvenčním a kategorizačním aspektům interakce i strukturované bezprostřednosti. Předmětem výzkumu bude také role masmédií v utváření této mediální dialogické sítě.

Hejtmani a poslanci Michal Hašek, Milan Chovanec, Jiří Zimola, poslanec Jeroným Tejc a senátor Zdeněk Škromach se tajně sešli v den vyhlášení výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, 26. října 2013, s prezidentem Zemanem, bývalým členem ČSSD, který si po odchodu ze strany založil svou vlastní stranu Zemanovci. Účastníci schůzky patřili do jednoho bloku v České straně sociálně demokratické (ČSSD), masmédiu označovaného jako haškovci, a ti, kdo je z účasti na schůzce nejprve podezřívali a pak je za ni kritizovali, byli členové druhého bloku ČSSD, stoupenci předsedy ČSSD Bohuslava Sobotky, označovaní jako sobotkovci. ČSSD se sice s 20,45 % hlasů stala vítězem voleb, ale její slabá převaha nad dalšími stranami ve výsledném pořadí (ANO s 18,65 % hlasů, KSČM s 14,91 % hlasů a TOP 09 s 11,9 % hlasů) nepřinášela straně silný koaliční potenciál a pro mnoho straníků tak byl výsledek voleb zklamáním. Den po vyhlášení výsledků voleb, 27. října 2013, byl předseda ČSSD Bohuslav Sobotka na jednání předsednictva strany dvoutřetinovou většinou vyzván k přijetí odpovědnosti za neuspokojivý volební výsledek. Sobotka odmítl rezignovat na post předsedy strany. Hašek a jeho kolegové schůzku s prezidentem zprvu tajili. Skupina vedená předsedou Sobotkou rozhodnutí předsednictva označila za pokus o puč, který měl za cíl svrhnout dosavadního předsedu a stranu tak názorově přiblížit Hradu. Pod tlakem okolností se skupina obviněných politiků přiznala ke schůzce a byla postupně donucena vyvodit z ní politické důsledky.

V této analýze se ukázalo úzké propojení mezi kategorizačními a sekvenčními aspekty sledované interakce. K posílení členské kategorizace přispělo i zvýrazňování určitých retrospektivních detailů kontextu kauzy. Masmédia nesloužila pouze jako mediátoři, ale jako aktivní tvůrci mediální dialogické sítě.

METODY

Pojem mediální dialogická síť vznikl přenesením některých principů etnometodologické konverzační analýzy na úroveň mediálního diskurzu, cíle analýzy ale zůstaly stejné: identifikace metod užívaných mluvčími při produkci, recepci i překonávání komunikačních problémů, s nimiž se v průběhu interakce potýkají, a popis prostředků, kterými se je snaží napravit.³ Jednotlivé repliky masmediálních aktérů,

³ V terminologii konverzační analýzy se jedná o tzv. opravné sekvence (*repair sequences*). Zde vzhledem k rozsahu práce ponecháme tento specifický druh sekvencí stranou.

zejména politiků a novinářů, jsou organizovány prostřednictvím principu střídání replik (*turn-taking*; Sacks — Schegloff — Jefferson, 1974) v strukturních párech podobně jako v běžné konverzaci. Tyto párové sekvence (*adjacency pairs*) (Sacks, 1989) jsou založeny na normativním očekávání, že za vyslovením první části párové sekvence bude následovat její druhá část (např. výzva — odmítnutí výzvy).

Mediální dialogické sítě mají několik specifických vlastností. Prostřednictvím masmédií je možné propojit repliky distribuované v časoprostoru (oslovování jsou i aktéři nepřítomní komunikační situaci), proto se stává, že na první část párové sekvence reaguje více aktérů a reakce naopak může následovat na více exemplářů první části sekvence (Nekvapil — Leudar, 2002, s. 497). V některých případech je replika explicitně adresována jinému aktérovi, jindy se implicitně předpokládá, že jí je jiný aktér komunikačně zasažen (Nekvapil — Leudar, 2003b).

Základy členské kategorizační analýzy, vedle sekvenční analýzy druhého důležitého nástroje pro analýzu interakčních praktik, položil rovněž H. Sacks (1972a,b). K identifikaci členských kategorií a jejich souborů slouží atributy (kompetence, vlastnosti, práva a pověření), které jsou jejich nositelům připisovány jako typické prostřednictvím kategoriálně vázaných predikátů. Analýza směřuje k určení tzv. členských kategorizačních prostředků (*membership categorization devices*), které jsou tvořeny soubory členských kategorií a pravidly distribuce členských kategorií do souborů.

Ačkoliv členské kategorie pocházejí z kulturně sdíleného repertoáru významů, jejich užití je vždy radikálně příležitostné a jejich význam závislý na konkrétní komunikační situaci (je indexikální). K zohlednění historické indexikálnosti⁴ je vhodný pojem pocházející z psychoterapie — strukturovaná bezprostřednost. Rozborem metod lze popsat, jak sociální aktéři své současné aktivity na dostupných historických kontextech zakládají, ale i jak tím historii v důsledku sami produkují (Nekvapil — Leudar, 2010, s. 621).

DATA

Za období sledování kauzy bylo publikováno v českých celostátních masových médiích (v tisku, v televizi, v rozhlase a na internetových zpravodajských portálech) celkem 1092 zpráv, v nichž se objevilo jako slovní spojení jméno a příjmení hlavního aktéra kauzy Michala Haška. Jako zdroj materiálu mi posloužil internetový archiv Newton Mediasearch, který shromažďuje komunikáty zveřejněné ve více než 900 českých periodikách, zpravodajství z několika set internetových serverů a přepisy publicistických, diskusních a zpravodajských pořadů z televizních i rozhlasových stanic vysílajících na území České republiky.⁵ V analýze jsem se soustředila na masme-

4 Nekvapil a Leudar (2010, s. 622) definují historickou indexikálnost následovně: „[...] pomocí znaků poukazujících k historickým okolnostem jsou do vyprávění zaváděny historické specifčnosti.“

5 Některé repliky byly dříve, než se objevily v masmédiích, zveřejněny na profilu politiků na sociálních sítích, tuto skutečnost jsem v analýze také zohlednila, pokud ji považovali za relevantní sami sociální aktéři.

diální příspěvky, v nichž novináři sociální aktéry citovali, na pořady, v nichž přímo vystupovali, a na ty komunikáty, které činili relevantními svými reakcemi.

ANALÝZA

Vznik a vývoj kauzy v masmédiích jsem začala rekonstruovat od klíčového televizního rozhovoru Daniely Drtinové s Michalem Haškem 29. října 2013 večer, ve kterém Hašek opakovaně popřel, že se schůzka s prezidentem konala, a v němž byl později v přímém přenosu konfrontován s výroky svého kolegy Chovance, který účast na schůzce jako první veřejně přiznal. Tento okamžik představoval impulz pro rozvoj mediální dialogické sítě, jejíž průběh je předmětem této analýzy. Sledování kauzy jsem ukončila 8. listopadu 2013, kdy Hašek (spolu s Tejcem) rezignoval na své funkce ve vedení ČSSD.

ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH AKCÍ DLE SEKVENČNOSTI

NEJASNOSTI OHLEDNĚ KONÁNÍ A OBSAHU SCHŮZKY

Nesoulad mezi tvrzeními o uskutečnění inkriminované schůzky s prezidentem tematizovala moderátorka v Interview Daniely Drtinové⁶ České televize 29. října 2013: „Vy jste ale nejdříve [...] schůzku u prezidenta pro ČTK jednoznačně popřel, ale potom jste ji nepřímo přece přiznal večer na tiskovce, když jste řekl, že se na ní nemluvílo o tom usnesení předsednictva.“ K prohloubení nesouladu došlo ve chvíli, kdy bylo v přímém přenosu Haškovo jedenáctkrát vyřčené „Údajná schůzka se neuskutečnila, je to fáma“ konfrontováno s přiznáním Chovance k účasti na schůzce.

Dne 30. října 2013 ráno Hašek, Škromach a Tejc svou účast na schůzce přiznali na mimořádné tiskové konferenci.⁷ Nicméně nejasnosti nadále přetrvávaly. Všichni účastníci schůzky tvrdili, že se jednalo o neformální setkání, ale nemohli se shodnout na tom, kdo schůzku svolal a kdo žádal její utajení. Tejc se pro portál Týden.cz⁸ vyjádřil tak, že utajování schůzky inicioval Chovanec, který porušil tento slib jako

6 Interview Daniely Drtinové se statutárním místopředsedou ČSSD Michalem Haškem. Praha: Česká televize — ČT24, 29. 10. 2013, 18:30. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-daniely-drтинove/213411-058041029/video/>>.

7 Např. Hašek a spol. se přiznali ke lži: Na schůzce v Lánech jsme byli. Praha: Mafra, a. s., Lidovky.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/hasek-a-spol-se-priznali-byli-jsme-na-schuzce-v-lanech-pc8-/zpravy-domov.aspx?c=A131030_122230_ln_domov_spa>.

8 Tejc: O utajení schůzky u Zemana nás žádal sám Chovanec. Praha: Empresa Media, a. s., Týden.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/tejc-o-utajeni-schuzky-u-zemana-nas-zadal-sam-chovanec_287335.html#.U7f-rrHlySY>.

první a schůzku přiznal. Stejný názor později vyjádřil i Škromach.⁹ Tejc prohlásil, že schůzku svolal prezident. Pro server iHNed.cz¹⁰ řekl: „Pokud si dobře pamatuji, tak o to požádal pan prezident, a myslím si, že je nevkusné nevyhovět přání pana prezidenta.“ Na to zareagoval kancléř prezidenta V. Mynář,¹¹ který se proti výroku ohradil: „Já nevím, proč by pan prezident měl někoho zvat. To je otázka toho, že když se kdokoliv nahlásí panu prezidentovi, tak pan prezident kohokoliv přijme.“

Tuto situaci plnou nejasností popsal místopředseda strany L. Zaorálek v Interview Daniely Drtinové¹² 31. října 2013: „To, oč jde, je vlastně, že my ještě pořád do této chvíle nevíme přesně, co se odehrálo. Takže tady vlastně je ještě celá řada naprosto nevyjasněných věcí, [...] všichni nemluví úplně stejně.“ Zaorálek si vysvětlil nejednotnost výpovědí jednotlivých účastníků schůzky jako důsledek toho, že schůzka měla dvě části, kterým byl přítomný užší a širší kruh účastníků, prohlásil: „Je možné taky, že ta schůzka neprobíhala tak, že to byla schůzka mezi prezidentem a pěti. Ono to mohlo být tak, že v určité fázi to byla schůzka užší a že nebyla prostě takto úplně jednotná. [...] A mně dnes připadá možné, že se mluvilo o panu Sobotkovi třeba na té užší variantě schůzky.“ Zaorálkova snaha najít vysvětlení situace je přirozeným přístupem, který lidem pomáhá spatřovat řád v dění, které se na první pohled jeví jako neuspořádané. Ačkoliv Škromach v Rádiu Impuls¹³ tuto hypotézu razantně odmítl,¹⁴ Chovanec ji pro server Česká pozice¹⁵ potvrdil s tím, že první část schůzky dle něho byla „příjemným popovídáním nad povolebním gulášem“, o druhé řekl: „Pak jsem se vzdálil a jednali beze mě. Odešel jsem a Hašek se Zemanem zůstali na čtyři oči, jednali sami. Nevím, o čem se bavili.“

Podle Zaorálka jediným, kdo dokáže situaci objasnit, je prezident, který se do té doby k záležitosti nevyjádřil. Reagoval až 5. listopadu 2013 v rozhovoru pro deník

-
- 9 Lhář Hašek? Od Sobotky se neliší, míní Škromach a neví, kdo ho pozval do Lán. Praha: Mafra, a. s., Lidovky.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/lhar-hasek-od-sobotky-se-prilis-nelisi-mini-skromach-fyy-/zpravy-domov.aspx?c=A131030_174633_ln_domov_ogo>.
- 10 Tejc: Schůzku v Lánech svolal Zeman. Bylo by nevkusné nevyhovět, tvrdí. Praha: Economia, a. s., iHNed.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/cl-61106780-michal-hasek-schuzka-milos-zeman>>.
- 11 Např. Zeman nikoho do Lán nezval, říká kancléř Mynář. Praha: Our Media, a. s., Parlamentní listy.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.parlamentnिलisty.cz/arena/monitor/Zeman-nikoho-do-Lan-nezval-rika-kancler-Mynar-291664>>.
- 12 Interview Daniely Drtinové s místopředsedou ČSSD Lubomírem Zaorálkem. Praha: Česká televize — ČT24, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-daniely-drtinove/213411058041031/video/>>.
- 13 Povolební vyjednávání a krize ČSSD. Impulsy Václava Moravce. Praha: Londa, spol. s r. o., Rádio Impuls, 31. 10. 2013.
- 14 „Myslím, že to není důstojné a měl by vycházet ze skutečných vyjádření těch, kteří tam byli. A pokud jsem slyšel zatím vyjádření, tak nic takového nikde nezaznělo. Vycházejme z faktů a z toho, kdo tam skutečně byl.“
- 15 Milan Chovanec: Podrobnosti o tajné schůzce v Lánech. Praha: Mafra, a. s., Česká pozice.cz, 1. 11. 2013, aktualizovaný 4. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://ceskapozice.lidovky.cz/milan-chovanec-podrobnosti-o-tajne-schuzce-v-lanech-fxb-/tema.aspx?c=A131030_163448_pozice_137156>.

Právo:¹⁶ „[D]omnívám se, že si kolegové chtěli ověřit, zda platí moje prohlášení, že pověřím premiéra sestavením vlády v případě, když to bude premiér z vítězné strany a když mně ho vítězná strana doporučí. Řekl jsem jim, že v složité povolební situaci předpokládám, že bych nejdříve po vzoru Václava Havla pověřil toho, koho mi soc. dem. doporučí, jednáním o sestavení vlády, s tím, že pokud získá parlamentní většinu, jmenuji ho premiérem.“ Vzhledem k tomu, o čem se skupinou politiků jednal, Zeman prohlásil, že pokládá za „poněkud komické“, že schůzka byla utajována, naopak se politici podle jeho názoru tím, co vyjednali, mohli na předsednictvu strany „pochlubit“.

Na Zemanovo vyjádření reagovali představitelé ČSSD prostřednictvím článku v deníku Právo.¹⁷ Kromě ocenění vstřícného kroku ze strany prezidenta ale vyjádřili někteří ze Sobotkových přívrženců nespokojenost s neúplností prezidentova vyjádření. Prezident podle nich lánskou schůzku dostatečně nevysvětlil. Např. Zaorálek rozhovor okomentoval takto: „Stejně dál nevíme, o čem schůzka byla. Pan prezident ji moc neobjasnil. Udivuje mě, že prezidentovi vůbec nevadí, že politik veřejnosti opakovaně lhal.“ Politici tedy zareagovali spíše než na to, co prezident řekl, na to, co neřekl, tedy že neodsoudil Haškovo lhaní.

Narušení koherentního výkladu událostí, přestože obsah a cíl schůzky se snažili vysvětlit všichni její účastníci, pro řadu sociálních aktérů nadále přetrvával. Spor se vedl zejména o to, zda výzva předsednictva k odstoupení Sobotky byla realizací údajného plánu prezidenta a jeho hostů na lánské schůzce, nebo spontánní odpovědí na vyhlášení volebních výsledků. Tím, že účastníci schůzky nejprve zapírali, že se schůzka vůbec odehrála, dávali najevo, že je možná pouze druhá varianta sekvenčního uspořádání. Ve chvíli, kdy se výroky jednotlivých účastníků o konání schůzky začaly rozcházet, bylo třeba zformulovat nový koherentní výklad události. Účastníci lánské schůzky předstoupili před veřejnost a přiznali svou účast na schůzce, což jim umožnilo z pozice účastníků odmítnout druhé sekvenční uspořádání, které vedlo k interpretaci schůzky jako puče. Deklarováním neformálnosti schůzky se snažili zpochybnit její platnost jako prvního člena párové sekvence, proto mluvili o souběhu nesouvisejících okolností. Ani nové vysvětlení ale nebylo z pohledu sobotkovic ani masmédií koherentním, výpovědi jednotlivých účastníků schůzky si podle nich navzájem neodpovídaly a odůvodnění schůzky bylo hodnoceno jako nelogické.

PŘIJETÍ ODPOVĚDNOSTI

Prvním, kdo zareagoval na výzvy k rezignaci a v důsledku krize odstoupil, byl v podvečer 31. října hejtman Zimola. Zanechal svých funkcí v předsednictvu a ve výkonném výboru strany, ponechal si své funkce v krajské politice (zůstal hejtmanem

16 Koalici ČSSD, ANO a lidovců budu respektovat. I doporučení soc. dem. Prezident Miloš Zeman pro Právo o jmenování vlády i lánské schůzce. Praha: Borgis, a. s., Právo, 5. 11. 2013, s. 1.

17 Sociální demokraté k Zemanovi: Nevysvětlil vše. Praha: Borgis, a. s., Právo, 6. 11. 2013, s. 1.

i předsedou krajské organizace strany). Pro masmédiu učinil následující prohlášení:¹⁸ „Přeji si, aby tato má rezignace na vrcholné funkce v sociální demokracii byla občany vnímána jako osobní vyvození mých údajných prohřešků a aby tento krok přispěl ke zklidnění situace v sociální demokracii.“

Zimola zareagoval na lhaní o schůzce s prezidentem jinak než Hašek, přijal osobní odpovědnost za vzniklou situaci a odstoupil z vysokých stranických pozic, zatímco Hašek téhož dne spolu s Tejcem a Škromachem odmítli rezignovat na své funkce, protože jak deklarovali, k rezignaci nespatořovali důvod. České tiskové kanceláři po skončení tiskové konference uspořádané po jednání politického grémia Hašek řekl, že o rezignaci se rozhodne do 10. listopadu, kdy má zasednout k jednání ústřední výkonný výbor strany.¹⁹ V rámci společného tiskového prohlášení²⁰ vyjádřili podporu Sobotkovi a ujistili veřejnost, že jejich cílem je jednotnost strany v povolebním jednání. Po společném prohlášení se Hašek omluvil veřejnosti:²¹ „Využívám této tiskové konference, abych se omluvil občanům České republiky za to, že jsem držel dohodu účastníků lánské schůzky, a ta zněla tak, že schůzka byla a zůstane neveřejná. Mrzí mě to. Lhát se nemá ani v politice, ani v životě. Považuji to za svoji osobní chybu.“ Hašek svou omluvou doplnil faktické objasnění svého jednání z předchozího dne morální sebereflexí. Nicméně dal zřetelně najevo, že omluva je reakcí na lhaní, nikoliv na jeho účast na schůzce.

Sobotkovci sice omluvu uvítali, ale nepovažovali ji za dostačující vzhledem k závažnosti provinění. Vylučování ze strany Sobotka odmítl v pořadu Hyde Park²² České televize. Rozhodnutí ponechal na nich a na regionálních organizacích strany. Ačkoliv většina se vyjádřila pro odchod trojice z vedoucích stranických funkcí, jejich domácí Jihomoravský kraj vydal nejednoznačné vyjádření. Po bouřlivém jednání shrnul výsledky hlasování předseda výboru V. Božek slovy:²³ „Vyzvali jsme

18 Např. Dopady schůzky v Lánech: Zimola končí v předsednictvu i výkonném výboru. Praha: Česká televize — Ct24.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/248561-dopady-schuzky-v-lanech-zimola-konci-v-predsednictvu-i-vykonnem-vyboru/>>.

19 Hašek 10. listopadu oznámí, jestli se vzdá funkce. Praha: Empresa Media, a. s., Týden.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/volby-2013/hasek-10-listopadu-oznami-jestli-se-vzda-funkce_287462.html#.U7qnGbHIySY>.

20 Lhát se nemá, nelpím na své funkci, prohlásil Hašek. Omluvil se občanům. Praha: Mafra, a. s., iDNES.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/hasek-nelpi-na-sve-funkci-omluvil-se-za-to-ze-lhal-f6b-/domaci.aspx?c=A131031_121938_domaci_kop>.

21 Např. Lhát se nemá ani v politice, ani v životě, omluvil se Michal Hašek. Praha: Český rozhlas — Rozhlas.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/lhat-se-nema-ani-v-politice-ani-v-zivote-omluvil-se-michal-hasek--1275221>.

22 Bohuslav Sobotka v Hyde Parku, Česká televize — ČT24, 30. 10. 2013, 20:05. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/213411058081030-hyde-park>>.

23 Jihomoravská ČSSD vyzvala některé členy k rezignaci. Kdo to má být, neřekla. Praha: Borgeis, a. s., Novinky.cz, 4. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/>

členy vedení, aby individuálně vyvodili odpovědnost za oslabení pozice ČSSD po volbách [...]. Ono není důležité, jestli odstoupí, nebo neodstoupí, důležitá je jejich sebereflexe. Pokud jsou to politici schopní přijímat kritiku, zváží pozitivně výzvu, aby se vzdali nejvyšších stranických funkcí právě proto, aby se mohli do politiky vrátit, protože by jich byla škoda.“ Spor se vedl v podstatě o adekvátnost reakcí na jednotlivé výzvy. Předseda a jeho příznivci vyzvali pučisty k rezignaci jako přijetí odpovědnosti nejen za zapírání schůzky, ale i za samotnou účast na ní. Z jejich pohledu byla tedy reakce Haška, Tejce a Škromacha nedostatečná, protože své provinení v účasti na schůzce odmítali.

Škromach rezignoval 7. listopadu v přímém přenosu v pořadu Hyde Park²⁴ České televize a svou rezignaci vysvětlil jako přijetí odpovědnosti za neuspokojivý výsledek strany ve volbách, uvedl: „[J]ako místopředseda strany jsem si vědom toho, že volební výsledek, kterého jsme dosáhli ve volbách, nebyl dobrý. Že sice jsme byli první na pásce, ale ten výsledek v celkovém součtu nám velmi komplikuje budoucí situaci a vyvodil jsem z toho osobní zodpovědnost.“ Druhá strana, konkrétně Zaorálek v Událostech, komentářích²⁵ na ČT24, si ale jeho rezignaci vysvětlila jako přirozenou odpověď na sérii stanovisek okresních výkonných výborů, kterou završilo rozhodnutí výboru z Pardubického kraje téhož dne, odsuzujících „nečestné“ a „nemorální“ jednání skupiny pučistů.

Totéž se odehrálo i o den později, kdy se k témuž kroku rozhodl i Hašek s Tejcem. Na tiskové konferenci, kterou svolali, Hašek přečetl společné prohlášení, které v písemné podobě také poskytli masmédiím, Tejc přidal vlastní krátký komentář a po skončení konference odmítli zodpovídat otázky novinářů. Jejich prohlášení publikovalo v plném znění několik masmédií, např. server Aktuálně.cz.²⁶ Uvedli, že se pokládají za „terč nevídané mediální kampaně založené na fabulaci o tzv. lánském puči“. Tato kampaň podle nich měla za účel zakrýt „volební debakl ČSSD“. V prohlášení politici nabídli svůj výklad události: „Namísto reflexe volebního neúspěchu a popisu jeho příčin jsou nyní v ČSSD nátlakovými metodami umlčovány kritici a lidé s názorem odlišným, než má předseda strany a jeho názoroví soupeřníci.“ Hašek a Tejc zopakovali, že se stále domnívají, že na schůzce nebylo nic „špatného“. Vnitrostranickou loajalitu podle nich nelze vyložit jako „rezignaci na vlastní názor a právo jej vyslovit“. Po úvodu, v němž představili svůj pohled na údajný puč, prohlásili: „Abychom umožnili Bohuslavu Sobotkovi plně uplatnit mandát předsedy a osobní odpovědnost za vytvo-

domaci/318178-jihomoravska-cssd-vyzvala-nektere-cleny-k-rezignaci-kdo-to-ma-byt-ne-rekla.html>.

24 Puč v ČSSD? Praha: Česká televize — ČT24, Hyde Park, 7. 11. 2013, 20:05. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/213411058081107-hyde-park>>.

25 Rezignace Zdeňka Škromacha. Praha: Česká televize — ČT24, Události, komentáře, 7. 11. 2013, 22:00. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096898594-udalosti-komentare/213411000371107/video/>>.

26 Dokument: Hašek a Tejc vysvětlují, proč rezignovali. Praha: Eonomia, a. s., Aktuálně.cz, 8. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/analyzy-a-specialy/clanek.phtml?id=794844>>.

ření a fungování vlády, rozhodli jsme se k dnešnímu dni rezignovat na své funkce ve vedení ČSSD.“ Rezignaci nazvali „příspěvkem k reflexi volebního výsledku“.

Sobotka prostřednictvím serveru ČT24²⁷ reagoval obdobně jako Zaorálek na Škromachovu rezignaci: „To, že Škromach, Hašek a Tejc rezignovali na funkce ve vedení sociální demokracie, pokládám za adekvátní a logickou reakci na zásadní nesouhlas, který jejich zákulisní jednání vyvolalo nejen mezi členy sociální demokracie, ale i sympatizanty strany a občany [...]“.

Z prohlášení pučistů je tedy patrné, že svou rezignaci chápali jako reakci na nespokojivý volební výsledek strany, nikoliv jako přijetí výzev z krajů. Tento nesoulad zřetelně vyplývá i z komentáře sobotkovce senátora Dienstbiera, který nejprve zveřejnil na svém profilu na Facebooku²⁸ a poté ho vysvětlil v Interview ČT24,²⁹ v němž vyjádřil rozhořčení nad formou rezignace. Řekl, že odůvodnění jejich rezignace považuje za „naprosto nevěrohodné“, protože „hned druhý den po volbách k té odpovědnosti vyzývali Bohuslava Sobotku, zatímco pro zvážení té své vlastní odpovědnosti potřebovali deset dnů. Je tam určitá nesouměřitelnost“. Dodal, že na rozdíl od nich Sobotka hned po volbách prohlásil, že pokud se mu nepodaří sestavit vládu, tak rezignuje.

VÝVOJ KATEGORIZACE

PUČ A PUČISTÉ

Ve chvíli, kdy jsem kauzu začala sledovat, již byli účastníci údajné schůzky s prezidentem kategorizováni jako pučisté masmédií i druhou stranou sporu. Proti tomu se v Interview Daniely Drtinové³⁰ Hašek vymezil a charakterizoval sám sebe jako konstruktivně jednajícího profesionálního politika v okamžiku vnitrostranické krize, který se řídí rozhodnutím stranických orgánů. V kontrastu k sobě popsal předsedu strany Sobotku jako někoho, kdo tato rozhodnutí odmítá respektovat. Odůvodnil to: „Předsednictvo dalo výzvu. To je věc, kdy vás někdo vyzve a je na vás, jak potom postupujete. Jestliže to předsednictvo v kroku A vyzvalo pana předsedu, aby na sebe přijal odpovědnost za špatný volební výsledek, tak v kroku B řeklo, bude tady vyjed-

27 Sobotka: rezignace pučistů je adekvátní a logická. Praha: Česká televize — Ct24.cz, 8. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/249593-sobotka-rezignace-pucistu-je-adekvatni-a-logicka/>>.

28 Profil Jiřího Dienstbiera, Facebook.cz, 8. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/jiri.dienstbier?fref=ts>>.

29 Hostem Interview je Jiří Dienstbier. Praha: Česká televize — ČT24, 8. 11. 2013, 18:30. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-ct24/213411058041108/video/>>.

30 Interview Daniely Drtinové se statutárním místopředsedou ČSSD Michalem Haškem. Praha: Česká televize — ČT24, 29. 10. 2013, 18:30. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-daniely-drtinove/213411058041029/video/>>.

návací tým, vyzýváme tedy pana Sobotku, aby rezignoval a ve vyjednávacím týmu pan předseda nebude. Nicméně pan Sobotka řekl, že zůstává předsedou, že tu výzvu nereflakuje.“ Od deklarovaného nositelství této členské kategorie se odvíjelo i jeho vysvětlení jednotlivých kroků v uplynulých dnech. V tomto světle vylíčil výzvu předsednictva jako výsledek pětihodinové diskuse nad neuspokojivým volebním výsledkem strany.

S členskou kategorií pučista souvisí označení události jako puče. Oprávněnost jeho užití ospravedlňoval předseda Senátu M. Štěch, který byl 30. října hostem Událostí, komentářů České televize,³¹ kde řekl, že další důvod pro nedůvěryhodnost prohlášení účastníků schůzky spatřuje v jeho nelogičnosti: „Protože to je nelogické, že by se tam šli bavit o tom, jaké se očekává počasí v listopadu, nebo co budou dělat příští rok, to určitě tam kvůli tomu k panu prezidentovi nešli.“ Štěch tedy naznačil, že jejich jednáním jistě bylo motivováno něčím jiným než pouze příslibem příjemného popovídání. Skutečnost, že schůzka se odehrála s prezidentem a následovala po oznámení volebních výsledků, přispěla k její interpretaci jako tajné schůzky s prezidentem nad volebními výsledky, tedy sekvenčnost jednotlivých akcí úzce souvisela s kategorizací události jako puče. Navíc podle něj „nebylo postupováno standardními postupy, to znamená, že o té schůzce nebyli informovaní členové vedení a oni tam šli jako členové vedení sociální demokracie“. Štěch tímto upřesněním reagoval na Tejcovy slova pronesená tentýž den pro Hospodářské noviny:³² „Považuji [...] za chybu, že někteří kolegové hovořili o jednání předsednictva ČSSD, které dvěma třetinami vyzvalo k odpovědnosti předsedu strany, jako o puči. Puč by to byl ve chvíli, kdyby Bohuslav Sobotka přišel do Lidového domu, dveře by byly zamčené, na jeho místě by seděl Michal Hašek a nikdo by mu k tomu nic neřekl.“ Podle Tejce je puč spojen s nedemokratickým a násilným převzetím moci.

DVOJÍ INTERPRETACE KOLEGIALITY A LOAJALITY

Hašek a jeho kolegové ospravedlňovali zapírání schůzky kolegiálním držením společné dohody, což zaznělo v jejich prohlášení uveřejněném 30. října nejprve v Haškově profilu na sociální síti Facebook³³ a poté na mimořádné tiskové konferenci v tentýž den, kde věc spolu s Tejcem a Škromachem odůvodnil: „Doposud jsme respektovali společnou dohodu všech účastníků, že o tomto standardním politickém setkání levicových politiků s levicovým prezidentem nad výsledkem voleb nebudeme veřejně hovořit. Vzhledem k tomu, že jeden z účastníků tuto dohodu nedodržel, schůzku potvrzujeme. Kategoricky odmítáme jakoukoli interpretaci této schůzky jako údajné přípravy tzv. puče v ČSSD.“ Sobotka jejich jednání naopak vylíčil jako ne-

31 Rozhádáná ČSSD. Rozhovor s předsedou Senátu M. Štěchem. Události, komentáře. Praha: Česká televize — ČT24, 30. 10. 2013, 22:30. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/213411000371030>>.

32 Puč by byl, kdyby Sobotka našel zamčený Lidový dům. Praha: *Economia*, a. s., Hospodářské noviny, 30. 10. 2013, s. 6.

33 Profil Michala Haška. Facebook.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<https://www.facebook.com/michal.hasek.7?fref=ts>>.

kolegiální, protože narušilo jednotu vedení strany a důvěru mezi jeho členy. V pořadu Hyde Park³⁴ České televize řekl: „[P]okládám za běžnou kolegiální záležitost, pokud máme tvořit nějaké soudržné vedení strany, tak si musíme alespoň elementárně důvěřovat a zdá se, že tady tyto postupy byly zásadním způsobem porušeny.“

Moderátor spekuloval, zda Zemanovo údajné jednání není pomstou za to, že ho Sobotka nepodpořil v prezidentských volbách v roce 2003. Sobotka sice nepotvrdil, že tehdy Zemanovi nedal svůj hlas, ale naznačil, že byl loajální k tehdejšímu předsedovi strany V. Špidlovi. Tvrzení o své loajálnosti k předsedovi zobecnil tím, že ho prezentoval jako svůj povahový rys v kontrastu s povahou pučistů, prohlásil: „Koneckonců jsem byl loajální i k dalším předsedům sociální demokracie. Nikdy jsem proti žádnému žádný puč neorganizoval.“

Tuto vlastnost deklarovali údajní pučisté v řadě prohlášení pro masmédiá, ale asi nejzřetelněji to zaznělo ve chvíli rezignace Haška a Tejce na funkce ve vedení strany:³⁵ „Nechceme se stát záminkou k tomu, že jednání o vládě nebudou úspěšná. Přejeme si v zájmu země i našich voličů úspěch ČSSD. [...] Uděláme vše pro to, abychom pro vznik vlády ČSSD zajistili jednotnou podporu celého poslaneckého klubu ČSSD, tedy padesát hlasů. Budeme i nadále loajálními sociálními demokraty, kteří ctí programové zásady a sliby, které jsme dali voličům.“ Hned ale dodali: „Věříme, že tím přispějeme ke zklidnění situace uvnitř ČSSD a zastavíme nesmyslný hon na všechny sociální demokraty, kteří se ‚provinili‘ tím, že svobodně projevili svůj názor.“ Z jejich prohlášení tedy vyplývá, že loajálnost chápou jako loajálnost k politickému programu strany a k jednotnosti v jednání, nikoliv jako loajálnost názorovou, vázanou na předsedu strany. Obě strany sporu tedy zdůrazňují stejné vlastnosti člena vedení strany, ale každá za jiným účelem a v jiném významu. Pučisté se obhajovali vzájemnou kolegiilitou v držení dohody, Sobotka se zaštiťoval kolegiilitou se stranickými kolegy.

NEVYZRÁLOST A DĚTINSKOST JEDNÁNÍ

V Sobotkových prohlášeních se objevila ještě jedna vlastnost údajných pučistů v reakci na Haškovu deklaraci profesionality — nevyzrállost a dětinskost jednání. Jen pár minut po přiznání účastníků schůzky dostal Sobotka příležitost zareagovat na jejich vystoupení v rozhovoru pro portál Aktuálně.cz.³⁶ Jednání, k němuž se skupina přiznala, označil za dětinské, řekl: „Jako by to byla nějaká dětská hra. Jako bychom spolu bojovali v nějaké místní organizaci nebo na okresní konferenci.“ Sobotka prohlásil:

34 Bohuslav Sobotka v Hyde Parku, Česká televize — ČT24, 30. 10. 2013, 20:05. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/213411058081030-hyde-park>>.

35 Dokument: Hašek a Tejc vysvětlují, proč rezignovali. Praha: Economia, a. s., Aktuálně.cz, 8. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/analyzy-a-specialy/clanek.phtml?id=794844>>.

36 První slova po Lánech: Bud já, nebo Hašek. Praha: Economia, a. s., Aktuálně.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/prvni-slova-po-lanech-bud-ja-nebo-hasek-rekl-sobotka/r~5a884848418911e3888f002590604f2e/>>.

„A to, co mě nejvíc překvapilo na tom postupu Jeronýma Tejce a Michala Haška, byla obrovská nezralost toho jejich rozhodnutí [...]“

Nevhodnost jejich chování v jejich postavení byla ještě posílena v okamžiku, kdy Sobotka v rozhovoru pro server iHNed.cz³⁷ vylíčil pučisty jako zbabělce, kteří ani před spolustraníky z vedení strany nepřiznali pravdu, uvedl: „Mrzí mě, že nenašli odvahu, aby o těchto záležitostech pravdivě informovali, ať už kolegy v sociální demokracii, nebo veřejnost. A myslím si, že takový postup, včetně toho, co provedli na jednání předsednictva, kde se pokusili bezdůvodně zvrátit poměry ve vedení sociální demokracie, je diskvalifikuje, aby nadále zastávali funkce ve vedení sociální demokracie.“ Hašek se podle Sobotky svým plánováním puče připravil nejen o místo ve vyjednávacím týmu strany, ale i v budoucí vládě. Tím dal Sobotka jasně najevo, že jejich nevyzrálé chování je v rozporu s nositelstvím členské kategorie člena vedení strany i týmu vyjednávacího o sestavení vlády. Upozorněním na prospektivní detail kontextu předjímal vývoj politické kariéry údajných pučistů.

LHÁŘ HAŠEK

Ze lži obvinil Haška poprvé prostřednictvím masmédií Chovanec: „Buď lžu já, nebo Hašek.“³⁸ Přiznání politiků k účasti na schůzce bylo mnoha masmédií interpretováno jako přiznání ke lži, Hašek byl vylíčen jako lhář³⁹ a perspektivou této členské kategorie bylo nahlíženo jeho jednání v několika povolebních dnech i v celém jeho působení ve vedení strany, např.: „Lhal, když Deníku tvrdil, že jako dvojka vždy bude krýt Bohuslavu Sobotkovi záda. Lhal, když tvrdil, že ČSSD nebude řízena z Hradu, ale z Lidového domu. Lhal, když říkal, že předseda ČSSD Sobotka je lídrem strany a i jeho kandidátem na premiéra. A lhal o své schůzce na Hradě.“⁴⁰

Brzy se rozproudila diskuse, zda je tato členská kategorie slučitelná s členskou kategorií politik. Lhaní totiž označil Štěch stejně jako Zaorálek za naprosto nepřijatelné chování v politice, na rozdíl od Zaorálka ale porušení normy popsal jako jednoduše neodpustitelné:⁴¹ „[D]neska přišla naprosto nová informace, že se lhalo, že se lhalo

³⁷ Sobotka chce Haškův konec ve vedení ČSSD. Praha: *Economia*, a. s., iHNed.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-61108030-bohuslav-sobotka-michal-hasek-vlada-konec-vedeni>>.

³⁸ O schůzce se Zemanem mám důkazy. Pokud lžu, rezignuju. Praha: Mafra, a. s., Lidovky.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/za-volebni-vysledek-muze-cele-vedeni-cssd-zastal-se-sobotky-chovanec-lin-/zpravy-domov.aspx?c=A131030_103219_ln_domov_spa>.

³⁹ Např. Lež jedenáctkrát vyslovená za sebou. Kapitola jménem Hašek se uzavírá. Praha: *Economia*, a. s., iHNed.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://dialog.ihned.cz/c1-61107560-lez-jedenackrat-vyslovena-za-sebou-kapitola-jmenem-hasek-se-uzavira/>>.

⁴⁰ Např. Michal Hašek: Lež je jeho řemeslo. Praha: Vltava-Labe-Press, a. s., Deník.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/lez-je-me-remeslo-20131031.html/>.

⁴¹ Ve vnitrostranickém boji ČSSD stojí krajské organizace převážně za Bohuslavem Sobotkou. Praha: Český rozhlas — ČRo Radiožurnál. Zprávy, 1. 11. 2013, 18:00.

dovnitř sociální demokracie a že se lhalo na veřejnosti, a politik je veřejný činitel a tady tohle se v politice, v demokratické a slušné společnosti prostě neodpouští.“ Se zvyšujícím se tlakem na Haška se zmnožily i reakce regionálních představitelů strany. Postupně se jednotlivé krajské organizace přidávaly na stranu Sobotky a odsuzovaly Haškovu lhaní.

Hašek obhajoval zapírání schůzky slovy:⁴² „Neveřejných schůzek se ve vrcholové politice koná poměrně hodně. V žádném případě nešlo o přípravu ‚puče v ČSSD‘, ale o neformální setkání levicových politiků.“ Server Aktuálně.cz⁴³ připomněl, že přímo masmédiím lhal také hejtman Zimola, který na otázku, zda se účastnil schůzky, odpověděl: „Byl jsem se svou ženou, která se mnou byla na vyhlášení výsledků voleb v Praze. [...] Dokonce vám můžu říci, ve kterém krámu jsme zrovna byli, protože vím, co jsem tam kupoval.“ Jako lháře se tedy podařilo usvědčit pouze Haška a Zimolu, ostatní se bránili tím, že se zdrželi komentáře, a tudíž by se jich podle nich rezignace na funkce ve vedení strany týkat neměla.

Aktivně se v masmédiích bránil obvinění ze lhaní i Tejc se Škromachem. V rozhovoru pro server iHNed.cz⁴⁴ Tejc řekl, že největší chybou bylo, že Hašek lhal, částečnou chybou pak i to, že se schůzka odehrála v nevhodný moment po volbách, kdy mohlo dojít k jejímu „zneužití“. V rozhovoru pro zpravodajský portál Aktuálně.cz⁴⁵ Škromach lhaní svého kolegy Haška nazval „nešťastným“, protože bylo výsledkem nezvládnutí komunikace s masmédií. Výzva předsednictva k rezignaci Sobotky byla podle něj masmédií a druhou stranou sporu účelově spojena se schůzkou s prezidentem, ve skutečnosti se prý jednalo pouze o „souběh nešťastných okolností“. Ještě týž den Škromach v rozhovoru pro server Lidovky.cz⁴⁶ řekl, že schůzku se někteří ze skupiny rozhodli utajit, protože měli „obavu z reakce předsedy“. Škromach uvedl, že se nedomnívá, že by měl Sobotkovi oznamovat schůzku, prohlásil:

42 Hašek rezignaci odmítá. Nešlo prý o přípravu puče v ČSSD. Praha: Our Media, a. s., Parlamentní listy.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Hasek-rezignaci-odmita-Neslo-pry-o-pripravu-puce-v-CSSD-291672>>.

43 Nejen Hašek, stejně chtěl lhat i hejtman Zimola. Praha: Economia, a. s., Aktuálně.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/nejen-hasek-stejne-vam-chtel-lhat-i-hejtman-zimola/r-c3a85d4241aa1e3bb540025-900fea04/>>.

44 Tejc: Největší chybou je, že Hašek lhal. Se Zemanem ale musíme udržovat dobré vztahy. Praha: Economia, a. s., iHNed.cz, 1. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.ihted.cz/cl-61124100-jeronym-tejc-nejvetsi-chyba-lez-michal-hasek-cssd-milos-zeman-prezident-dobre-vztahy>>.

45 Rozhovor: Škromach o puči, lhaní a zavřeném Facebooku. Praha: Economia, a. s., Aktuálně.cz, 1. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/volby/rozhovor-skromach-o-puci-lhani-a-zavrenem-facebooku/r-f074c26e427e11e380-7b0025900fea04/>>.

46 Lhář Hašek? Od Sobotky se neliší, míní Škromach a neví, kdo ho pozval do Lán. Praha: Mafra, a. s., Lidovky.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/lhar-hasek-od-sobotky-se-prilis-nelisi-mini-skromach-fyy-/zpravy-domov.aspx?c=A131030_174633_ln_domov_ogo>.

„Předseda není moje chuťva, nemusím mu hlásit, kdy a kde se s kým sejdu.“ Také odmítl, že by se dopustil lži: „Vždy a všude jsem se vyjadřoval konzistentně: říkal jsem, že se nebudu vyjadřovat, a to i na předsednictvu.“ Škromach i Tejc tedy shodně spatřovali jako největší provinění Haškovo lhaní, nikoliv účast na schůzce s prezidentem.

Zatímco Hašek se za lhaní omluvil jako za chvilkové selhání, masmédia spolu se sobotkovci líčila toto jednání jako stabilní rys jeho povahy, a tak ho kategorizovala jako lháře.

KATEGORIE PŘESEDNA JE KATEGORIÍ JEDNOČLENNOU

Sobotka řešení sporu ve vedení strany formuloval jako volbu mezi ním a Haškem: „Já si myslím, že po 10. listopadu musí odejít buď Hašek, nebo Sobotka z vedení ČSSD. Strana nemůže mít dvě hlavy, musí mít jednoho předsedu. Michal Hašek dlouhodobě odmítal respektovat fakt, že nebyl zvolen na sjezdu předsedou.“ Výlučnost spatřoval v podobě nositelství členské kategorie předseda. Senátor Dienstbier spatřoval původ „dvojhlovosti“ vedení sociální demokracie ve sjezdu strany před necelými třemi lety. Dienstbier prohlásil: „Bohuslav Sobotka porazil Michala Haška, který tu porážku nikdy nepřijal. Hrál roli jakéhosi stínového předsedy sociální demokracie. Jakmile Sobotka s něčím na veřejnosti vystoupil, Hašek přispěchal se svým osobním pohledem.“

Na den, který následoval po přiznání skupiny politiků ČSSD k setkání s prezidentem, 31. října, bylo naplánováno grémium strany, jehož hlavním úkolem bylo, aby obvinění z puče vysvětlili spolustraníkům své chování a aby předsednictvo rozhodlo o novém vyjednávacím týmu strany.⁴⁷ Jako hlavní výstup z jednání grémia bylo prezentováno jednomyslné pověření Sobotky jednat samostatně za stranu ve vyjednávání vládní koalice, což bylo masmédiu hodnoceno jako jeho vítězství v boji s Haškovým křídlem strany.⁴⁸ Výsledek jednání grémia tlumočil Sobotka masmédiím takto: „Vzhledem k tomu, že se rozpadl vyjednávací tým, který byl schválen na předsednictvu strany, politické grémium pověřilo předsedu sociální demokracie, aby za stranu vedl povolební vyjednávání.“ Jednání de facto potvrdilo, že členská kategorie předseda strany je jednočlenná a jejím nositelem je současný předseda strany.

⁴⁷ Např. Grémium ČSSD řeší tajnou schůzku v Lánech i nový vyjednávací tým. Praha: Český rozhlas — Rozhlas.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/grremium-cssd-resi-tajnou-schuzku-v-lanech-i-novy-vyjednavaci-tym--1275009>.

⁴⁸ Např. ČSSD: Povolební schůzky proběhnou v Sobotkově režii. Praha: Česká televize — Čt24.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/248400-cssd-povolebni-schuzky-probehnou-v-sobotkove-rezii/>>.

CHOVANEC NAPRAVENÝM PUČISTOU?

Důležité postavení v mediální dialogické síti získalo Chovancovo vystoupení v Otázkách Václava Moravce.⁴⁹ Moderátor se hned na začátku rozhovoru Chovance zeptal, zda se cítí jako „napravený pučista“. Chovanec odmítl, že by se někdy cítil být vůbec pučistou. Na moderátorovu otázku odpověděl: „To vůbec ne. Kolegy jsem upozorňoval na to, že ten termín z mého pohledu není vhodný a že se bude tato schůzka, pokud vyjde najevo, velmi složitě vysvětlovat a může tam dojít k nějaké dezinterpretaci, což se stalo.“ Toto upozornění prý na jeho kolegy mohlo působit jako žádost o utajování schůzky. Chovanec přiznal, že se původně domníval, že ho na schůzku pozval přímo prezident, až v Lánech zjistil, že tomu tak nebylo a že iniciátorem schůzky byl patrně Hašek, který ho prostřednictvím SMS zprávy o schůzce předem informoval. Chovanec řekl: „Já vím, že to budu složitě vysvětlovat, ale prostě ta schůzka byla naprosto hloupá. Podle mě byla propagandistická, nic víc. Propagandistická, aby Michal Hašek ukázal, že má nějaký tým lidí, kteří prostě stojí, že umí panu prezidentovi dovést vedení sociální demokracie.“ Chovanec tak odmítl rekatégorizaci na napraveného pučistu s tím, že se nikdy necítil ani jako nositel kategorie pučista, tedy jeho vystupování bylo zcela konzistentní v době schůzky i po ní.

KDO Z ÚČASTNÍKŮ SCHŮZKY BYLI JEJÍ ORGANIZÁTOŘI A INICIÁTOŘI?

V momentě, kdy bylo jasné, kteří politici se schůzky u prezidenta účastnili, došlo na další otázku, kdo má být za přečin sankcionován. Server Česká pozice⁵⁰ představil několik variant, kterými může dojít k potrestání pučistů na ústředním výkonném výboru strany. Nejmenší počet rezignací by podle serveru vyžadovalo potrestání těch, kteří se dopustili lži. Server napsal: „Poté, co se Zimola kál, zbývá jediný muž usvědčený ze lži — Michal Hašek. Ten by prostě odejít měl. Opakovaně lhal veřejnosti, a to se nedá tolerovat. [...] Tito dva jsou na odstřel také podle Bohuslava Sobotky. Potřebuje rituální oběť, aby se ukázal jako znovunalezený rozhodný vůdce.“ Někteří představitelé ČSSD, např. předseda Senátu Štěch nebo místopředsedkyně Senátu Gajdušková, ale podle České pozice trvají na odchodu všech pučistů z vedení strany. V tomto případě by se rezignace dotkla pravděpodobně čtyř z pěti pučistů, Chovanec je totiž podle serveru chráněn Sobotkou, který prohlásil:⁵¹ „Jsem přesvědčen, že Milan Chovanec nepatřil mezi iniciátory toho puče, který se odehrál ve ve-

49 Vnitrostranická krize v ČSSD. Praha: Česká televize — ČT1, Otázky Václava Moravce, 3. 11. 2013, 12:00. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce>>.

50 Sobotka potřebuje rituální oběť, ne masovou vraždu. Praha: Mafra, a. s., Česká pozice.cz, 3. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/domov/politika/sobotka-potrebuje-ritualni-obet-ne-masovou-vrazdu>>.

51 Psal příběh puče, Sobotka mu i tak věří. Jiné „haškovce“ zavrhl. Praha: Empresa Media, a. s., Týden.cz, 2. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/psal-pribeh-pace-sobotka-mu-i-tak-veri-jine-haskovce-zavrhl_287676.html>.

dení sociální demokracie. A pokud jde o Milana Chovance, dokážu si s ním představit spolupráci i v budoucnosti.“ Tímto de facto Chovance kategorizoval jako perspektivního politika.

Mezi straníky ČSSD podle České pozice zazněl dokonce i názor, že by ve své funkci měli skončit všichni, kteří hlasovali na předsednictvu strany pro výzvu k rezignaci Sobotky. To by znamenalo, že nositelství členské kategorie pučisté by se značně rozšířilo. Server napsal: „Takovou masovou ‚vraždu‘ už vůbec Sobotka nemůže připustit, protože by se mu strana rozpadla pod rukama.“ Jako nejpravděpodobnější variantu tedy server ohodnotil odstranění Haška, proto mu prý Sobotka veřejně hrozil slovy: „Buď já, nebo Hašek.“

V rozhovoru pro iDNES.cz⁵² o několik dní později Sobotka potvrdil, že pokud pučisté neodstoupí sami, bude muset o jejich setrvání ve funkcích ve vedení strany ústřední výkonný výbor hlasovat. Sobotka také odpověděl na spekulace, kdo patří do skupiny pučistů, kteří mají podle něj odstoupit, řekl: „Rozdílů nepochybně činím, protože byli lidé, kteří celou věc nepochybně organizovali a organizovali ji už dlouho před volbami. [...] Rozlišuji mezi těmi, kdo stáli za organizací celé věci a byli konec konců i iniciátory schůzky u prezidenta za zády zbytku vedení. A je nepochybné, že mezi organizátory toho pokusu o puč patřili Michal Hašek, Jeroným Tejc a Zdeněk Škromach. Další lidé se přidali. Někteří se přidali v situaci, kdy měli pocit, že je vše ztraceno. I mezi těmi dvaceti lidmi, kteří hlasovali na předsednictvu, jsem schopen rozlišovat, kdo celou věc organizoval a kdo se pouze přidal v situaci, kdy měl pocit, že už jiné řešení možné není a nebude.“ Sobotka tedy za ty, kdo mají odejít z vedení strany, jednoznačně označil trojici politiků. Z kategorie pučisté tedy vyjmul iniciátory a organizátory puče, kteří by měli být za své jednání sankcionováni. Tyto role jsou totiž spojeny s největší odpovědností za rozpoutání krize. Podmínkou pro rezignaci tedy nebyla pouhá účast na schůzce s prezidentem, protože jinak by musel odstoupit i Chovanec, ale iniciace a organizace vzpoury proti předsedovi strany.

VYDĚLENÍ OBOU STRAN SPORU

Diskuse probíhala také o klíči, na jehož základě je možné vydělit strany sporu. Na jednom pólu kontinua stál Hašek, Tejc a Škromach, kteří tvrdili, že se názorově odlišují od skupiny utvořené okolo předsedy strany (viz projev při jejich rezignaci na posty ve vedení strany). Toto stanovisko zastával i Zeman v rozhovoru pro Právo, který upozornil, že je třeba odlišovat zbytečné zapírání a rozhodnutí předsednictva o výzvě k odvolání Sobotky, které považuje za běžné vyjádření názoru. Pokud podle něj pro tento názor hlasovala většina členů předsednictva, pak je nelze nazvat pučisty, ale je třeba brát jejich odlišný názor v potaz.

52 Sobotka: Puč organizovali Hašek, Tejc i Škromach. Všichni musí odejít. Praha: Mafra, a. s., iDNES.cz, 7. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/sobotka-pred-klicovym-jednanim-uvv-a-o-bohuminskem-usneseni-pll-/domaci.aspx?c=A131107_182749_domaci_kop>.

Proti této ideové perspektivě se velmi silně vymezil v rozhovoru pro zpravodajský portál Deník.cz⁵³ senátor J. Dienstbier, prohlásil: „U nás ale vůbec nejde o ideový spor, my nemáme žádné programové rozpory. Možná i proto, že Michala Haška a lidi kolem něj nikdy žádný program nezajímal. Je zajímavý jen pozice, mocenský boj a nikdy nenabízeli programovou alternativu.“

Jako svár emocí a rozumu prezentovaného politikou předsedy vylíčil spor Chovanec, řekl: „[P]odpořit Rusnokovu vládu byla chyba. Ten kabinet nás ve volbách stál deset procent, protože jsme se neměli v kampani proti komu vymezovat, tmelit, ztratili jsme reálný terč. Sobotka tehdy viděl dál než my, bral to rozumem, my emocemi. Měl ale pravdu.“ Tyto Sobotkovy vlastnosti ocenil Chovanec i při řešení stranické krize, v níž se zachoval jako „razantní, tvrdý a racionální“ předseda.

Rozdělení mezi členské kategorie haškovců a sobotkovců bylo pro první skupinu dáno ideovými a programovými prioritami a pro druhou zájmem či nezájmem pouze o mocenské pozice.

STRUKTUROVANÁ BEZPROSTŘEDNOST

Obě strany sporu chápaly situaci jako výsledek jiných historických antecedentů. V rozhovoru publikovaném na webu Deník.cz⁵⁴ Sobotka mluvil o údajném puči jako o „další vážné chybě“ skupiny obviněných politiků, čímž chtěl poukázat na to, že jejich jednání je součástí jejich dlouhodobého působení ve straně. V rozhovoru pro Mladou frontu Dnes⁵⁵ blíže upřesnil, co považoval za první pokus o puč: „Byl to už druhý pokus o puč. Ten první proběhl na konci srpna na jednání ústředního výkonného výboru, kdy Michal Hašek s Jeronýmem Tejcem objímali delegáty, aby hlasovali proti mému mandátu pro sestavení vlády po volbách.“

Přestože haškovci nelíčili událost v tomto blízkém historickém kontextu, neznamená to, že by retrospektivní detaily ve svých popisech neužívali. Obraceli se ale do hlubší minulosti, aby upozornili na to, že k řešení krize ve straně jsou užívány nedemokratické praktiky. Hašek se bránil tím, že reakci masmédií nazval kampaní připomínající „čarodějnické procesy“ nebo „50. léta“.⁵⁶ Formuloval to takto: „ČSSD nyní potřebuje konsenzus pro jednání o vládě s účastí ČSSD. Atmosféra čarodějnických procesů či

53 Senátor ČSSD Dienstbier: Zrada prostě přijde odporná úplně každému. Praha: Vltava-Labe-Press, a. s., Deník.cz, 2. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/senator-cssd-dienstbier-zrada-proste-prijde-odporna-uplne-kazdemu-20131102.html>.

54 Šéf ČSSD Sobotka: Od Haška a dalších spiklenců to byla další vážná chyba. Vltava-Labe-Press, a. s., Deník.cz, 31. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/sf-cssd-sobotka-od-haska-a-dalsich-spiklencu-to-byla-dalsi-vazna-chyba-2013-1030.html>.

55 Buď já, nebo Hašek. Praha: Mafra, a. s., Mladá fronta Dnes, 31. 10. 2013, s. 1.

56 Např. Lhář Hašek mluví o čarodějnických procesech. Praha: Empresa Media, a. s., Týden.cz, 30. 10. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/politika/lhar-hasek-mluvi-o-carodejnickych-procesech_287326.html#.U81yZrHIySY>.

50. let rozpoutávaná nyní v ČSSD ničemu takovému bohužel neprospěje.“ Tím, že staví tyto události jako antecedenty této kauzy, zdůrazňuje, že cílem údajně kampaně je nejen ho jako politika zcela veřejně zdiskreditovat, ale i zastrašit případné odpůrce předsedy.

Tomuto odpovídá i skutečnost, že na jednání výkonného výboru ČSSD v Jihomoravském kraji, který vyslyšel Sobotkovu výzvu, aby se vyjádřil k setrvání pučistů ve funkcích, se trojice politiků obviněných z organizace puče podle serveru *Novinky.cz*⁵⁷ obhajovala tím, že se stali obětí „mediálního lynče“ či „veřejné popravý“.

O několik dní později, při veřejné rezignaci na posty ve vedení strany Tejc nad rámec společného prohlášení⁵⁸ dodal: „Odmítám normalizační slovník a metody likvidace odpůrců. Mám pocit, že v posledních dnech chyběla snad jen slova o zaprodancích a ztroskotancích.“ Odkazem na označení disidentů Charty 77 dal najevo, že umlčování odlišných názorů je v politice postavené na demokratických principech nepřijatelné. Sobotka již dříve prohlásil,⁵⁹ že není zastáncem „bolševických“ praktik a že rozhodnutí o vyloučení politiků z vedení strany ponechá na regionálních orgánech strany, řekl: „[N]ejsem stoupenec vylučování ze sociální demokracie. [...] Mně to připadá trošku bolševické zbavit se někoho tím, že ho vyloučíte ze strany, abyste s ním už pak nikdy nemusel diskutovat.“ Tejc se ale nebránil reálnému vylučování ze strany, ale opět spíše mediální kampani vedené proti nim za účelem jejich zdiskreditování a zastrašení.

Hlavní rozdíl mezi představiteli obou stran sporu v přístupu k historickým rámcům tedy tkvěl v tom, že zatímco sobotkovci pomocí odkazů na dění ve straně v polistopadové éře upozorňovali na nebezpečí netransparentní kuloární politiky v demokratickém režimu, haškovci líčením událostí pomocí výrazů zatížených historickými konotacemi z nedemokratických období českých dějin protestovali proti mediální kampani vedené proti nim.

SHRNUTÍ

V této studii jsem sledovala, jak byla kauza lhaní politika Haška o tzv. lánské schůzce utvářena interpretací posloupnosti jednotlivých akcí, jak byly v jejím průběhu užívány klíčové členské kategorie a které retrospektivní a prospektivní detaily jejího kontextu sociální aktéři vyzdvihovali. Domnívám se, že na základě těchto tří hledisek se mi podařilo zachytit charakteristické rysy této mediální dialogické sítě, které stručně shrnu v následujících odstavcích.

57 Jihomoravská ČSSD vyzvala některé členy k rezignaci. Kdo to má být, neřekla. Praha: Borgis, a. s., *Novinky.cz*, 4. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/318178-jihomoravska-cssd-vyzvala-nektere-cleny-k-rezignaci-kdo-to-ma-byt-nerekla.html>>.

58 Např. Hašek a Tejc rezignovali na své posty v ČSSD. Praha: *Economia*, a. s., *Aktuálně.cz*, 8. 11. 2013. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/politika/clanek.phtml?id=794800>>.

59 Bohuslav Sobotka v Hyde Parku, Česká televize — ČT24, 30. 10. 2013, 20:05. Cit. 2. 7. 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10252839638-hyde-park-ct24/213411058081030-hyde-park>>.

V analyzované kauze se ukázala provázanost mezi sekvenčními a kategorizačními aspekty interakce v rámci mediální dialogické sítě. Spor o to, zda výzva předsednictva k rezignaci Sobotky byla odpovědí na dohodu pučistů s prezidentem, nebo výsledkem diskuse nad volebním ziskem strany, je možné zároveň chápat jako konflikt o označování události jako puče a jejích aktérů jako pučistů. Skutečnost, že Hašek, Tejc i Škromach po celou dobu nespatořovali své provinění v účasti na schůzce, ale v jejím „prokomunikování“ s masmédií, vedla k tomu, že na výzvy druhé strany odpovídali z pohledu sobotkvců neadekvátně, ze své pozice ovšem dostatečně. Tento rozpor tvoří zřetelný předěl mezi oběma stranami až do rezignace trojice pučistů, kterou každá skupina interpretovala odlišně, buď jako odpověď na tlak z krajských organizací strany, nebo jako reflexi volebního výsledku.

Důkazem dvojí interpretace je i přisuzování stejných vlastností, kolegiality a loajality, nositelům členské kategorie člen vedení strany, pokaždé ovšem za jiným účelem. Sobotkovi kolegialitu popisovali jako důvěru mezi straníky. Haškovci jako držení dohody o utajování schůzky s prezidentem. Loajalita byla pro první skupinu úzce spjata s osobou předsedy strany, ve druhé skupině s programem, k jehož naplnění se politici zavázali ve volbách.

Po Haškově přiznání ke lži sice probíhala diskuse o neslučitelnosti členské kategorie lhář s členskou kategorií politik, Haškovou rezignací se ale potvrdila pouze její neslučitelnost s členskou kategorií politik ve vedení strany, vymezenou Sobotkou kategoriálně vázanými predikáty profesionality, vyzrálosti a nezbabělosti. Hašek se tedy ukázal pouze jako defektní nositel členské kategorie politik. Chovancovi se podařilo po přiznání ke schůzce a příklonu na Sobotkovu stranu vymanit z nositelství členské kategorie pučista, masmédiá ho rekategorizovala na napraveného pučistu, ač sám se za pučistu nepovažoval. Problematičnost členské kategorie pučista byla poté vyřešena tím, že byla do diskuse vnesena kategorie nová — organizátor a iniciátor puče. Tato kategorizace umožnila Sobotkovi ve stále méně přehledné situaci a s blížícím se jednáním ústředního výkonného výboru strany identifikovat ty politiky podílející se na puči, kterým by měla být za jejich prohřešek udělena sankce v podobě vyloučení z vedení strany.

S kategorizací byl úzce propojen i způsob zacházení s historickým kontextem kauzy. Podobně jako byl v Haškově lhaní spatřován stabilní povahový rys, tak i uskutečnění puče proti předsedovi ČSSD bylo líčeno jako jeho dlouhodobý zájem. Haškovci naopak díky retrospektivním detailům z nedemokratických období českých dějin posilovali svou roli obětí masmediální i politické kampaně.

ZÁVĚR

K masmédiím je třeba při analýze mediální dialogické sítě přistupovat jako k samostatným sociálním aktérům (ačkoliv kolektivního rázu), kteří se účastní jejího rozvoje. Zatímco internetová masmédiá využívala zejména možnosti co nejrychleji zprostředkovat repliku a zvýšit tak pravděpodobnost, že se stane součástí mediální dialogické sítě, tradiční masová média (zejména pak tištěná s hendikepem snížené periodicity vydání) se snažila tento nedostatek kompenzovat exkluzivitou nabízeného obsahu, např. v podobě rozhovoru s prezidentem, který se ke kauze dlouho nevyjadřoval.

Masmédia pouze neusouvztažňovala repliky aktérů kauzy v dialog, ale aktivně se podílela na krystalizaci „historické“ události tím, že aktéry sama konfrontovala s vysvětleními těch, kteří patřili do širšího okruhu sociálních aktérů kauzy, a dokonce sama interpretovala posloupnost sociálních akcí, kategorizovala, rekategorizovala či zahrnovala větší či menší množství kontextu původního výroku, čímž regulovala míru uzavřenosti textu pro další interpretace.

LITERATURA:

- GARFINKEL, Harold (1967): *Studies in Ethnomethodology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- HESTER, Stephen — EGLIN, Peter (eds.) (1997): *Culture in Action: Studies in Membership Categorization Analysis*. Washington, D.C.: International Institute for Ethnomethodology and Conversation Analysis — University Press of America.
- LEUDAR, Ivan — MARSLAND, Victoria — NEKVAPIL, Jiří (2004): On membership categorization: 'us', 'them' and 'doing violence' in political discourse. *Discourse and Society*, 15(2-3), s. 243-266.
- LEUDAR, Ivan — NEKVAPIL, Jiří (2004): Media dialogical networks and political argumentation. *Journal of Language and Politics*, 3(2), s. 247-266.
- NEKVAPIL, Jiří — LEUDAR, Ivan (2002): Sekvenční struktury v mediálních dialogických sítích. *Sociologický časopis*, 38(4), s. 483-499.
- NEKVAPIL, Jiří — LEUDAR, Ivan (2003a): O českých masmédiích z etnometodologické perspektivy: romská identita v dialogických sítích. *Slovo a slovesnost*, 64(3), s. 161-192.
- NEKVAPIL, Jiří — LEUDAR, Ivan (2003b): Dialogische Netzwerke und politische Argumentation im Mediendiskurs. In: Helmut Gruber — Florian Menz — Oswald Panagl (eds.), *Sprache und politischer Wandel*. Frankfurt am Main et al.: Peter Lang, s. 213-232.
- NEKVAPIL, Jiří — LEUDAR, Ivan (2006): Prezentace událostí 11. 9. 2001: Bush, bin Ládín a jiní v interakci. *Sociologický časopis*, 42(2), s. 353-377.
- NEKVAPIL, Jiří — LEUDAR, Ivan (2010): Znovu k 11. 9. 2001: Jak se „dělá historie“ v politickém diskursu. *Sociologický časopis*, 46(4), s. 619-642.
- SACKS, Harvey (1972a): An initial investigation of the usability of conversation data for doing sociology. In: David Sudnow (ed.), *Studies in Social Interaction*. New York, NY: The Free Press, s. 31-74.
- SACKS, Harvey (1972b): On the analyzability of stories by children. In: John J. Gumperz — Dell Hymes (eds.), *Directions in Sociolinguistics: The Ethnography of Communication*. New York, NY: Holt, Rinehart and Winston, s. 325-345.
- SACKS, Harvey (1989): Lecture twelve: sequencing: utterances, jokes, and questions. *Human Studies*, 12(3-4), s. 351-361.
- SACKS, Harvey — SCHEGLOFF, Emanuel A. — JEFFERSON, Gail (1974): A simplest systematics for the organization of turn-taking for conversation. *Language*, 50(4), s. 696-735.
- TESAŘOVÁ, Kristýna (2014): *Krystalizace historických okamžiků v mediálních dialogických sítích: Etnometodologická analýza českého mediálního diskursu* [diplomová práce]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta.